

Η ΣΥΝΑΞΗ ΤΩΝ ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΦΑΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

Τοῦ Μητροπολίτη Πάφου κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Τόν περασμένο Ἀπρίλιο, πρὸς τὸ τέλος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, μέ ἐπιστολή του πρὸς τὴν Α.Μ. τόν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπηύθυνε πρὸς αὐτόν πρόσκληση ὅπως μεταβεῖ στὶς 31 Αὐγούστου, μαζί μέ ἓνα ἢ δύο ἀρχιερεῖς συνοδούς του, στὴν Κωνσταντινούπολη, προκειμένου νά μετάσχει σέ Σύναξη τῶν Προκαθημένων τῶν Παλαιφάτων Ἐκκλησιῶν πού συγκαλοῦσε, ὑπὸ τὴν προεδρία του, γιὰ τὴν περίοδο 1-3 Σεπτεμβρίου.

Σκοπὸς τῆς Συνάξεως ἦταν ἡ ἐξέταση τῆς κατάστασης τῶν Χριστιανῶν, Ὁρθοδόξων, ἀλλὰ καί ἑτεροδόξων, στή Μέση Ἀνατολή, ἐξ αἰτίας τῶν πολιτικῶν ἀναταραχῶν καί τῶν ἐπιθέσεων πού αὐτοὶ ὑφίστανται ἀπὸ τὸ Μουσουλμανικὸ στοιχεῖο, ἀλλὰ καί «ἡ ἀνταλλαγή ἀπόψεων περὶ τῶν Ὁρθοδόξων πραγμάτων, περιλαμβανομένου καί τοῦ θέματος τῆς πορείας πρὸς τὴν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Ὁ Παναγιώτατος ἐξηγοῦσε στό γράμμα του ὅτι «τά Πρεσβυγενῇ Πατριαρχεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς ἔχοντα, μετὰ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, τὸ αὐτοκέφαλον αὐτῶν κεκρωμένον ὑπὸ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δέον ὅπως συσκέπτονται συχνότερον περὶ τῶν Ὁρθοδόξων πραγμάτων, ἀποτελοῦντα οἰονεὶ τόν κορμόν τῆς ὅλης δομῆς καί διαρθρώσεως τῆς Ὁρθοδό-

ξου Ἐκκλησίας...». Πρόσθετε, ἐπίσης, ὅτι μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, θά συγχοροστατοῦσε μέ τούς ἄλλους Προκαθημένους καί ἀρχιερεῖς στόν Πατριαρχικό ναό, τό πρωί τῆς Πέμπτης 1ης Σεπτεμβρίου.

Ὡς γνωστόν καί ὅπως ἡ Ἱστορία μαρτυρεῖ, μετά τήν ἐπικράτηση τοῦ Ἰσλάμ στή Μέση Ἀνατολή καί στή Βόρειο Ἀφρική, ἡ χριστιανική παρουσία στόν χώρο αὐτό, οὐδέποτε ὑπῆρξε εὐχερής. Μέσα σέ μιὰ πολυπληθῆ καί συμπαγή Ἰσλαμική κοινωνία, οἱ Χριστιανοί ἐθεωροῦντο ὡς δευτέρας τάξεως πολίτες, ὑποταγμένοι στό κυρίαρχο Ἰσλάμ. Ἐν τούτοις, εἶναι γεγονός ὅτι διά μέσου τῶν αἰώνων ὑπῆρξε κάποια συμβίωση μεταξύ τοῦ αὐτόχθονος Χριστιανισμοῦ καί τοῦ Ἰσλάμ πού εἶχε εἰσβάλει στόν κατ' ἐξοχή χριστιανικό αὐτό χώρο. Ἐπρόκειτο, βέβαια, γιά μιὰ συνύπαρξη μεταξύ κυριάρχων καί ὑποτελῶν. Οἱ Χριστιανοί ἦσαν ἀπλῶς ἀνεκτοί μέσα στή μεγάλη κοινότητα τῶν πιστῶν τοῦ Ἰσλάμ.

Τίς τελευταῖες δεκαετίες, ὅμως, οἱ ἀλλεπάλληλες πολιτικές καί κοινωνικές ἀναταραχές στήν περιοχή, τά συγκρουόμενα οἰκονομικά καί γεωπολιτικά συμφέροντα τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς στήν περιοχή, ὀδήγησαν στήν ἐμφάνιση ἀκραίων ἰσλαμιστικῶν κινήματων στό προσκήνιο τῆς περιοχῆς καί οἱ χριστιανοί βρέθηκαν σέ ἀκόμα πιό δυσχερῆ θέση. Ὑφίστανται τίς συνέπειες ἀντιπαλοτήτων καί συμφερόντων, ἀλλά καί γίνονται θύματα τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ.

Φέτος, μέ τίς ἐξεγέρσεις σέ διάφορα ἀραβικά κράτη τῆς περιοχῆς, οἱ Χριστιανοί βρέθηκαν πραγματικά «ἐν διωγμῷ». Στήν Αἴγυπτο πυρπολήθηκαν ἐκκλησίες τῶν Κοπτῶν καί μέγας ἀριθμός Χριστιανῶν - Κοπτῶν σκοτώθηκε ἀπό ὀργανωμένες ἐπιθέσεις, πού ἔγιναν ἐναντίον τους, ἀπό ὁμάδες φανατικῶν μουσουλμάνων. Στή Λιβύη ὁ καθεδρικός ναός τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριπόλεως ἐλεηλατήθη, ἐνῶ ἀπό ὅλες τίς χώρες τῆς περιοχῆς παρατηρεῖται ἔξοδος τῶν Χριστιανῶν πρὸς ἄλλες χώρες.

Κύριος σκοπός τῆς πρωτοβουλίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἦταν ἡ ἀνταλλαγή ἀπόψεων γύρω ἀπό τήν ἔκρυθμη κατά-

σταση στή Μέση Ἀνατολή, ὅπου βρίσκονται οἱ ἔδρες καί ὅπου δραστηριοποιοῦνται οἱ παλαίφατες Ἐκκλησίες, ἡ ἔκφραση ἀλληλεγγύης πρὸς τοὺς δοκιμαζομένους Χριστιανούς καί ἡ ἐξεύρεση τρόπων εἰρηνικῆς συμβίωσης τῶν πιστῶν τῶν διαφόρων θρησκευμάτων πού ζοῦν στὸν εὐαίσθητο αὐτό γεωγραφικό χῶρο.

Ἐξ ἀριστερῶν: Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Θεόφιλος Γ', Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόδωρος Β', Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος, Ἐπίσκοπος Ἀπαμείας Ἰσαάκ, ἐκπρόσωπος τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας Ἰγνατίου Δ', καί Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος Β'.

Παράλληλα, ἀπὸ τὴν τελευταία Διορθόδοξη Προπαρασκευαστική Διάσκεψη, πού συνήλθε στή Γενεύη τὸν περασμένο Φεβρουάριο, μέ σκοπὸ τὴν προετοιμασία τῆς Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, φάνηκε ὅτι πολλές δυσκολίες δημιουρ-

γούνται από τόν ισχύοντα κανονισμό πού απαιτεῖ τή λήψη ἀποφάσεων μέ ὁμοφωνία ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν. Μιά καί μόνον Ἐκκλησία ἀπέτρεψε, τόν Φεβρουάριο, τή λήψη ἀποφάσεων ἐπὶ ἐκκρεμούντων θεμάτων τῆς προετοιμαζομένης Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδοξίας. Γιά μελέτη καί αὐτοῦ τοῦ θέματος, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης χωρίς, ὅπως ὁ ἴδιος δήλωνε στό γράμμα του, νά ἀποκλείσει τίς ἄλλες Ἐκκλησίες, ἀπευθύνθηκε στίς Ἐκκλησίες τῆς πρώτης χιλιετίας τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὁ Μακαριώτατος ἀπήντησε ἀμέσως, ἀποδεχόμενος τήν πρόσκληση καί τό πρωί τῆς Τετάρτης 31ης Αὐγούστου ἀνεχώρησε, συνοδευόμενος ἀπό τόν γράφοντα καί τόν διάκονο Κυπριανό Κουντούρη γιά τήν Ἀθήνα καί ἀπ' ἐκεῖ γιά τήν Κωνσταντινούπολη. Στό ἀεροδρόμιο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου φτάσαμε ἑνωρίς τό ἀπόγευμα, ὑπεδέχθη τόν Μακαριώτατο, ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὁ Μητροπολίτης Μύρων Χρυσόστομος.

Στό ξενοδοχεῖο ὅπου καταλύσαμε συναντηθήκαμε καί μέ τίς ἄλλες ἀντιπροσωπεῖες πού εἶχαν φτάσει προηγουμένως. Ἦταν ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόδωρος, τόν ὁποῖον συνόδευαν οἱ Μητροπολίτες Πηλουσίου Καλλίνικος καί Ἀκκρας Γεώργιος, ὁ Ἐπίσκοπος Ἀπαμείας Ἰσαάκ, ὁ ὁποῖος ἐκπροσωποῦσε τόν Πατριάρχη Ἀντιοχείας Ἰγνάτιο καί ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Θεόφιλος, τόν ὁποῖον συνόδευαν ὁ Μητροπολίτης Ναζαρέτ Κυριακός, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντίνης Ἀρίσταρχος καί ὁ διάκονος Ἀθανάσιος Θεμιστοκλέους.

Τό βράδυ ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἐπεσκέφθη στό ξενοδοχεῖο τοὺς ἄλλους Προκαθημένους καί παρέθεσε σ' αὐτοὺς καί στά μέλη τῶν συνοδειῶν τους δεῖπνο. Στό δεῖπνο παρεκάθησαν καί ἀρχιερεῖς - μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Τήν ἐπομένη, τελέστηκε, μέ πολλή λαμπρότητα, στόν πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό ἡ Θεία Λειτουργία γιά τήν ἑορτή τῆς ἀρχῆς τῆς Ἰνδίκτου, τήν ἑναρξη δηλ. τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους. Λειτουργοῦντων ἑνός πρεσβυτέρου καί δύο διακόνων, συγχορο-

στάτησε ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης μέ τούς λοιπούς Προκαθημένους, τά μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί ὅλους τούς ἄλλους ἀρχιερεῖς, τόσον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅσον καί τούς συνοδούς τῶν Προκαθημένων.

Μετά τήν ἀνάγνωση τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Πατριαρχείου ἀνέγνωσε ἀπό ἁμβωνος εἰδικό μήνυμα τοῦ Παναγιωτάτου «ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ προσευχῶν ὑπὲρ τῆς προστασίας τῆς κτίσεως». Μετά τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἀνέγνωσε τὴ νενομισμένη εὐχή καί Πράξη τῆς νέας Ε' Ἰνδικτιῶνος, τὴν ὁποία καί ὑπέγραψε. Τὴν Πρᾶξιν ὑπέγραψαν, στή συνέχεια, οἱ συγχοροστατήσαντες μετ' Αὐτοῦ Προκαθήμενοι καί οἱ ὑπόλοιποι Ἀρχιερεῖς. Μετά τὴν ὑπογραφή κάθε Ἀρχιερεὺς ἀντήλλασσε μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμόν ἐπὶ τῷ νέῳ ἐκκλησιαστικῷ ἔτει.

Τὸ μεσημέρι ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης παρέθεσε γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν Προκαθημένων, τῶν συνοδῶν τους καί τῶν Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου, σὲ ἐστιατόριο στὸ Πικρίδιο. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας, κήρυξε τὴν ἑναρξὴ τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν παλαιφάτων Ἐκκλησιῶν στὸν Πατριαρχικό Ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Ὁ Παναγιώτατος, ἀφοῦ ἐξέφρασε καί πάλιν τὴ χαρὰ τοῦ ὑποδεχόμενος εἰς τὰς «Αὐλὰς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας» τοὺς Μακαριωτάτους Προκαθημένους καί τοὺς συνοδούς τους, ἀνεφέρθη ἐν ἐκτάσει εἰς τὰ δύο θέματα, γιὰ τὰ ὁποῖα συνεκλήθη ἡ Σύναξις. Ὁ Παναγιώτατος τόνισε, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δέν ἀναμειγνύεται στὴν πολιτικὴ καί στίς κοσμικὲς διαμάχες, ἢ συγκρούσεις, γιατί γνωρίζει, ὅτι ὅλα στὸν κόσμον τοῦτο καί στὴν Ἱστορία ὑπόκεινται σὲ μεταβολές, πολλές φορές ἀπροσδόκητες καί ραγδαῖες. Τοῦτο, ὅμως, δέν ὑποδηλώνει ἀδιαφορία καί ἀπάθεια ἀπέναντι σὲ ὅσα διαδραματίζονται στὸν κόσμον. Ἰδιαιτέρα, τόνισε ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, σὲ περιπτώσεις αἱματηρῶν συρράξεων πού συνεπάγονται καταστροφὴ τῶν εἰρηνικῶν ἐπιτευγμάτων τῶν λαῶν, ἀλλὰ καί ἀπώλειαν ἀνθρωπίνων ζωῶν, ὅποτε

καί κλυδωνίζεται ἡ πίστις τῶν ἀνθρώπων, καλούμαστε νά στηρίξουμε τό δοκιμαζόμενο λαό τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί νά προβοῦμε στίς ἀναγκαῖες ἐνέργειες πρός τούς κρατοῦντας, γιά τήν προστασία τόσο τοῦ ποιμνίου μας ὅσον καί τοῦ θεσμοῦ τῆς Ἐκκλησίας στή γεωγραφική μας περιοχή.

Ἀφοῦ ἀναφέρθη στά γεγονότα πού εὐρίσκονται ἀκόμα σέ ἐξέλιξη στή Μέση Ἀνατολή, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης σημείωσε, ὅτι τό ρευστό καί ἀπρόβλεπτο τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων στή Μέση Ἀνατολή ἐπιτείνει τήν ἀγωνία γιά τό μέλλον τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πού βρίσκονται καί δραστηριοποιοῦνται ἀπό αἰώνων στήν περιοχή. Γι' αὐτό, πρόσθεσε, συνήλθαμε στή Σύναξη αὐτή γιά νά στηρίξουμε ἀλλήλους καί τούς πιστούς μας, ἀπευθύνοντες πρός αὐτούς λόγους οἰκοδομῆς καί παρακλήσεως.

Ἀναφερόμενος εἰς τό δεύτερο θέμα τῆς συγκλήσεως τῆς Συνσέψεως τῶν Προκαθημένων, δηλαδή στήν πορεία τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ Παναγιώτατος εἶπε, ὅτι παρόλο πού αὐτή συναντᾷ δυσκολίες, δέν βρίσκεται μακριά ἀπό τόν ἐπιθυμητό στόχο της. «Λυπούμεθα, ἵνα μή εἴπωμεν αἰσχνόμεθα, διότι δέν ἐπραγματοποιήθη ἤδη αὕτη, παρὰ τήν ἀπό πολλῶν δεκαετιῶν ἐξαγγελίαν αὐτῆς», πρόσθεσε. Κάλεσε, στή συνέχεια, ὅλους ὅπως ἀπομακρύνουν κάθε ἐμπόδιο γιά τήν πραγμάτωση αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χρέους, θυσιάζοντες, ἐν ἀνάγκῃ, καί τά στενῶς νοούμενα συμφέροντα τῶν Ἐκκλησιῶν τους.

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης τέλειωσε τήν εἰσαγωγική ὁμιλία του μέ ἀναφορά στό οἰκολογικό πρόβλημα, ἐξ ἀφορμῆς καί τῆς καθιερώσεως ἀπό τό Πατριαρχεῖο τῆς 1ης Σεπτεμβρίου ὡς ἡμέρας προσευχῆς γιά τήν προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, καί ἐξέφρασε τή γνώμη πώς ἡ ἀπό κοινοῦ ἀντιμετώπιση τῶν οἰκολογικῶν προβλημάτων, σέ συνδυασμό μέ τούς ἤδη διεξαγόμενους διαθρησκευτικούς διαλόγους, μπορεῖ νά συμβάλει μεγάλως στήν προσέγγιση καί εἰρηνική συμβίωση τῶν λαῶν πού διαβιοῦν στήν φλεγόμενη περιοχή τῆς Μεσογείου.

Μετά τόν Παναγιώτατο τό λόγο ἔλαβε ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ὁ ὁποῖος εὐχαρίστησε τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη γιά τήν πρωτοβουλία του καί ἀνεφέρθη διά μακρῶν εἰς τήν ἀγομένην ἐφέτος ἐπέτειον τῶν εἴκοσι χρόνων εὐκλεοῦς πατριαρχείας Του. Ὁ Ἐπίσκοπος Ἀπαμείας διάβασε, στή συνέχεια, μήνυμα πρός

***Ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος ὑπογράφει
τήν Πράξη τῆς νέας Ε΄ Ἰνδικτιῶνος στό σχετικό Κώδικα
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.***

τήν Σύναξη, τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας καί ἀκολουθῶς ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων περιέγραψε τίς μεγάλες δυσκολίες πού συναντοῦν οἱ Χριστιανοί στήν Ἀγία Γῆ, ἀλλά καί σ' ὁλόκληρη τή Μέση Ἀνατολή. Τέλος, τόν λόγο πῆρε ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος εἶπε τά ἑξῆς:

«Παναγιώτατε,

Ἐκφράζουμε κι ἐμεῖς τή χαρά μας γιά τήν εὐκαιρία πού μᾶς δώσατε, μέ τήν πρόσκλησή σας, νά βρισκόμαστε στά Σκηνώματα τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, νά συναντώμαστε καί νά συσκεπτόμαστε μαζί σας, τόν ἐν ἡμῖν Πρῶτον. Ἐκφράζουμε καί τή συγκίνησή μας γιά τό σκοπό τῆς πρόσκλησής σας, πού δηλώνει τή μέριμνά σας ὑπέρ «πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν». Πρωτόθρονη, ἀλλά καί πρωτεύουσα ἡ μαρτυρική Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, ἦταν φυσικό νά ἐκδηλώσει τή μέριμνά της καί γιά τήν τύχη τοῦ Χριστιανισμοῦ στήν περιοχή μας, στή Μέση Ἀνατολή. Ἡ συγκίνησή μας ἐπαυξάνει ἀπό τό γεγονός ὅτι καί τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο βρίσκεται στήν ἴδια δυσχερῆ ἢ καί δυσχερέστερη θέση. Κι ὅμως ἐν μέσῳ τῶν ποικίλων καθημερινῶν θλίψεων σας ἐκδηλώνετε τήν ἀγάπη σας καί γιά τίς ἄλλες ἀδελφές δοκιμαζόμενες Ἐκκλησίες.

Κλῆρος τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν οἱ θλίψεις καί οἱ δοκιμασίες. Διωγμούς ἡ Ἐκκλησία ἐγνώρισε πολλούς. Ἀπό τό Νέϋρκον μέχρι τόν Διοκλητιανό καί ἀπό τοὺς μέσους χρόνους μέχρι τοὺς νεώτερους ἡ Ἐκκλησία δέν ἔπαυσε νά φέρει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της τόν ἀκάνθινο στέφανο. Κατά τήν ἱστορική, ὅμως, αὐτή στιγμή καί στόν ἰδιαίτερο γεωγραφικό μας χῶρο, ὅπου παρατηροῦνται ποικίλες ζυμώσεις, ὅπου καθεστῶτα μετριοπαθῆ, ἐγγυώμενα τήν κοινωνική σταθερότητα, καταρρέουν, ὅπου ὁ θρησκευτικός φονταμενταλισμός ὁσημέραι ὀξύνεται, οἱ Χριστιανοί καθίστανται στόχος ποικίλων ἐπιβούλων βλέψεων.

Ἐπιδρομές σέ χώρους καί ἐν ὥρᾳ λατρείας, φόνοι ἀθώων ἀνθρώπων, βιαιότητες καί βιαιοπραγίες κατά χριστιανικῶν περιουσιῶν, κατάφωροι παραβιάσεις ἀκόμα καί τῶν τοιχειωδέστερων ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, συνθέτουν τό σημερινό εἰς βάρος τῶν Χριστιανῶν, σκηνικό στή Μέση Ἀνατολή. Ἄν λάβει κανεῖς ὑπόψη του ὅτι οἱ Χριστιανοί δέν κατέκτησαν τή θέση πού ἔχουν στό χῶρο τοῦτο σφετεριζόμενοι ἀλλότρια δικαιώματα καί ἐκδιώκοντες ἄλλους ἐκ τῶν δικῶν τους ἐδαφῶν, ἀλλά ὅτι αὐτοὶ ἦσαν οἱ γη-

γενείς πληθυσμοί καί ἄλλοι οἱ ἐπήλυδες, καταλαβαίνει τό μέγεθος τῆς θρασύτητος καί τοῦ ἐγκλήματος, πού διενεργεῖται εἰς βάρος τους στόν 21ο αἰῶνα.

Ἐμεῖς προσωπικά βιώνουμε τό δράμα τοῦ βίαιου ἐκτοπισμοῦ τοῦ λαοῦ μας ἀπό τίς πατρογονικές ἐστίες του. Παρακολουθοῦμε, χωρίς νά μπορούμε νά ἀντιδράσουμε, τόν ἐποικισμό τῆς γῆς μας, τήν καταστροφή τῶν ἱερῶν καί τῶν ὁσίων μας. Αἰμάσσει ἡ καρδιά μας ἀπό τίς ταλαιπωρίες τοῦ ποιμνίου μας. Καί ἐπαναστατεῖ ἡ Χριστιανική συνείδησή μας παρακολουθώντας τίς ραδιουργίες καί τά μηχανεύματα τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς.

«Δόξα τῷ Θεῷ», ὅμως, «πάντων ἕνεκεν». «Ἀναπληροῦντες τά παθήματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ», προαγόμεθα εἰς τήν ὑπομονήν καί τήν ἐγκαρτέρησιν, ὠριμάζομεν ὡς πρός τήν πίστιν καί κατανοοῦμεν, μέ ἄλλα κριτήρια, τήν ἀνέλιξιν τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας γιά μᾶς καί γιά ὅλο τόν κόσμον. Εἶναι τοῦτο μιά εἰδοποιός διαφορά τῶν Ἐκκλησιῶν μας ἀπό τίς Ἐκκλησίες ἐκεῖνες πού δέν ἔζησαν, ἥ δέν ὑφίστανται ταλαιπωρίες καί ἐξωτερικούς περιορισμούς.

Αὐτά δέν σημαίνουν, ἀσφαλῶς, παθητική θεώρηση καί ἀποδοχή τῆς ἀπαράδεκτου αὐτῆς καταστάσεως. Ὅφειλομεν, ὡς πνευματικοί ἡγέτες, νά ὑψώσωμεν φωνήν διαμαρτυρίας ὑπερασπιζόμενοι τούς πιστούς μας. Ἐχει γίνει ξεκάθαρο ὅτι σκοπός τῶν στοιχείων πού φαίνεται νά ἐπικρατοῦν, τώρα, στίς χῶρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, εἶναι ὁ ἐξαναγκασμός τῶν Χριστιανῶν εἰς ἐκπατρισμόν. Θά πρέπει, Παναγιώτατε, κάνοντας χρήση καί τοῦ κύρους τῆς προσωπικότητάς σας, νά προσφύγουμε, διαμαρτυρόμενοι ἀπό κοινοῦ, στά Ἑνωμένα Ἔθνη, στήν Εὐρωπαϊκή Ἑνωση καί σέ ὅποιοδήποτε ἄλλο θεσμό.

Παναγιώτατε,

Σᾶς εὐχαριστοῦμε καί γιά τήν ἐμπιστοσύνη πού μᾶς δείχνετε, καλώντας μας καί εἰς ἀνταλλαγὴν ἀπόψεων περί τῶν Ὁρθόδοξων πραγμάτων καί τῆς πορείας πρός τήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἡ δισχιλιετής ἱστορία τῶν παλαιφάτων Ἐκκλησιῶν μας, ἡ συμμετοχή σ' ὅλες τίς Οἰκουμενικές Συνόδους καί ἡ πάλη γιά κατοχύρωση τοῦ ὀρθοῦ δόγματος, προσέδωσαν μοναδική ἐμπειρία σ' αὐτές. Ἀλλά καί τό συνεχές μαρτύριο αἰώνων, πού τίς ἀναγκάζει νά βρίσκονται σέ διαρκῇ ἐγρήγορηση, τούς ἔδωσε κι ἕνα ἄλλο προνόμιο: Μετρώντας μέ ἕνα διαφορετικό μέτρο τά ἐγκόσμια, θεωροῦν ὑποχρέωσή τους νά συμπαρίστανται καί στούς πιστούς ξεχωριστά, ἀλλά καί σέ Ἐκκλησίες μέ λιγότερη ἐμπειρία.

Παναγιώτατε,

Ὅσο κι ἂν λέγεται, ὅτι ὁ Πρῶτος εἰς τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχει ἀπλῶς πρωτεῖο τιμῆς καί εὐθύνης, δέν παύει, ἐκ τῶν πραγμάτων, νά ἔχει καί ἕνα εἶδος ἐξουσίας, τήν ὁποία οὐδεὶς δύναται νά ἀρνηθεῖ. Ἐκεῖνος, ὁ Πρῶτος, θά καλέσει σέ συνόδους ἢ συνεδρίες. Ἐκεῖνος θά καθορίσει τή διάταξη καί τά θέματα πού θά ἐξετασθοῦν. Ἐκεῖνος δίνει καί ἀφαιρεῖ τό λόγο, ἐκεῖνος ἀναλαμβάνει τήν προώθηση καί ὑλοποίηση τῶν ἀποφάσεων πού λαμβάνονται. Δέν εἶναι τοῦτο ἕνα εἶδος ἐξουσίας; Τοῦτο δέν ἀπέδειξε ἡ ἐμπειρία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί ἡ πορεία τῆς Ἐκκλησίας στούς δύσκολους δέκα πρώτους αἰῶνες τῆς ἱστορίας της;

Εἶναι γι' αὐτό πού ὅλοι ἐμεῖς δέν ἀποδεχτήκαμε καί θεωρήσαμε ἄσκοπη καί ἀχρείαστη καί ἐκτός τῶν θεσμίων πού ἐπέβαλε ἡ δισχιλιετής ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, τή θέση μερικῶν νεώτερων Ἐκκλησιῶν σέ πολλά θέματα πού θά ἀπασχολήσουν τή Μεγάλῃ Σύνοδο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς, ἐπὶ παραδείγματι, στήν ὑπογραφή τοῦ τόμου τῆς Αὐτοκεφαλίας.

Σ' ἕνα κόσμο μέ καλπάζοντα τόν ἀγνωστικισμό καί τήν ἀθεΐα, σέ μιάν ἐποχήν πού οἱ Χριστιανοί καί πολλές τοπικές Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες αἰσθάνονται ἀφόρητη τήν πίεση ἀπό τόν φονταμενταλισμό πού ἀναπτύσσεται στούς κόλπους τοῦ Μουσουλμανισμοῦ, τώρα πού οἱ Χριστιανοί κινδυνεύουμε, λόγω καί τῆς ὑπογεννητικότητας, νά γίνουμε μειονότητα στόν κόσμο, ἔχουμε χρέος ὡς τοπικές Ἐκκλησίες νά ἀρθοῦμε στό ὕψος τῶν περιστάσεων καί νά ἀναλάβουμε τίς εὐθύνες μας. Ἰδιαίτερη εὐθύνη νιώθουμε

ἐμεῖς, οἱ Ἐκκλησίες τῆς πρώτης χιλιετίας. Κι εἴμαστε ἀποφασισμένοι νά σᾶς συμπαρασταθοῦμε καί νά σᾶς ἐνισχύσουμε, Παναγιώτατε, στόν πρωταγωνιστικό ρόλο σας. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς μήτηρ Ἐκκλησία ὅλων τῶν νεωτέρων Ἐκκλησιῶν τῆς Β΄ χριστιανικῆς χιλιετίας, ἔχει χρέος καί ἐκεῖνες νά συντονίσει, ἀλλά καί τῶν παλαιότερων νά ἡγηθεῖ. Πολλές γενεές Ὁρθοδόξων ἐκοιμήθησαν μέ τήν προσμονή τῆς Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ εὐθύνη πέφτει στούς ὠμους μας γιά νά μή ἀπογοητεύσουμε κι ἄλλες γενεές πιστῶν μέ τήν ὀλιγωρία καί τίς ἐθνικιστικές ἐξάρσεις μας.

Εὐχαριστώντας σας καί πάλιν εὐχόμαστε τήν παντοειδῆ ἐνίσχυσή σας ἀπό τό Θεό πρός τό καλό συμπάσης τῆς Ὁρθοδοξίας».

Μετά τήν ὁμιλία τοῦ Μακαριωτάτου, ὁ Παναγιώτατος εὐχαρίστησε ὅλους τούς ὁμιλήσαντες καί, συνοψίζοντας τά ὅσα λέχθησαν, ἔδωσε τά ἐρεθίσματα γιά τή συζήτηση πού θά ἐπραγματοποιεῖτο τήν πρωία τῆς ἐπομένης. Σημειωτέον ὅτι στήν ἀντιπροσωπεΐα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, πλήν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, συμμετεῖχαν καί ὁ Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης, ὁ Μητροπολίτης Γαλλίας Ἐμμανουήλ, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς καί ὁ Μ. Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Τσέτσης.

Τό βράδυ ὁ Μητροπολίτης Σασίμων Γεννάδιος, Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Βαλουκλῆ, παρέθεσε δεῖπνο στή Μονή πρός ὅλα τά Μέλη τῆς Συσκέψεως, καθῶς καί πρός τά Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Τήν Παρασκευή 2 Σεπτεμβρίου, τόσο στήν πρωινή ὥς καί στήν ἀπογευματινὴ συνεδρία, ἔγινε ἐκτεταμένη συζήτηση καί γιά τά τρία θέματα, πού ἔθιξεν ὁ Παναγιώτατος στήν εἰσαγωγική ὁμιλία του.

Ὡς πρός τό πρῶτο θέμα, τή δεινή, δηλαδή, θέση τῶν Χριστιανῶν στή Μέση Ἀνατολή καί τήν ἐξεύρεση τρόπων στήριξής τους, ἡ Σύναξη ἀποφάσισε ὅπως:

α) Τά πρεσβυγενή Πατριαρχεία καί ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἐνισχύσουν περισσότερο τόν ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διεξαγόμενο διαχριστιανικό διάλογο, ἀλλά καί τόν διαθρησκευτικό διάλογο πού γίνεται μέ τίς ἄλλες δύο μονοθεϊστικές θρησκείες.

β) Ἐκφρασθεῖ ἔμπρακτα ἡ συμπαράσταση ὅλων πρὸς τοὺς δοκιμαζομένους Χριστιανούς τῆς Μ. Ἀνατολῆς μέ:

- i) τήν ἀνέγερση θεραπευτηρίου στά ὅρια τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καί σέ ἀκίνητο τοῦ Πατριαρχείου, γιά τή νοσηλεία καί θεραπεία τῶν ἐκεῖ ἐμπεριστάτων ἀσθενῶν,
- ii) τήν παροχή ὑποτροφιῶν σέ νέους, πιστοὺς τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, κατ' ἔτος, ἀπό κάθε Ἐκκλησία γιά πτυχιακές, ἢ μεταπτυχιακές, σπουδές, σέ καθιδρύματα τῆς δικαιοδοσίας τους, καί
- iii) τή συμβολή, σέ συνεργασία μέ τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας, στήν καταπολέμηση λοιμωδῶν νόσων καί ἐπιδημιῶν ἀσθενειῶν σέ χώρες τῆς Ἀφρικῆς.

Ὡς πρὸς τό δεύτερο θέμα, τήν πορεία δηλ. πρὸς τή Μεγάλη Σύνοδο τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ Σύναξη ἀποφάσισε τήν ἐπίσπευση τῆς διαδικασίας προπαρασκευῆς της καί ὑπέβαλε εἰσήγηση πρὸς τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη ὅπως συγκαλέσει Σύναξη τῶν Προκαθημένων ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, μέ σκοπό τήν ἀναθεώρηση τῶν ἰσχυουσῶν προβλέψεων γιά ὁμόφωνη λήψη ἀποφάσεων στίς Πανορθόδοξες Προσυνοδικές Διασκέψεις, μέ σκοπό τήν ταχύτερη προώθηση καί ὁλοκλήρωση τῆς προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου.

Ὡς πρὸς τό τρίτο θέμα, τό Οἰκολογικό δηλ. πρόβλημα, ἡ Σύναξη ἀπεδέχθη πρόταση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά συνάντηση στό ἐγγύς μέλλον τῶν θρησκευτικῶν ἡγετῶν τῆς περιοχῆς τῆς Μεσογείου μέ στόχο τή συμφωνία καί διακήρυξη ἑνός εἰδους «Οἰκολογικῆς Χάρτας τῆς Μεσογείου», γιά νά συμβάλουν,

ἔτσι, στήν προστασία τοῦ περιβάλλοντος, ἀλλά καί στήν εἰρηνική συνύπαρξη καί συνεργασία τῶν Θρησκειῶν τῆς περιοχῆς.

Τό μεσημέρι τῆς Παρασκευῆς τά μέλη τῆς Συνάξεως παρεκά-
θησαν μετά τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου στήν Πατριαρχική
τράπεζα, ἐνῶ τό βράδυ ὁ Παναγιώτατος παρέθεσε πρὸς αὐτούς
δεῖπνο σέ ἐστιατόριο τοῦ Βοσπόρου.

*Ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος
συγχοροστατεῖ μέ τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη καί τοὺς λοιπούς
Προκαθημένους τῶν παλαιφάτων Ἐκκλησιῶν στὸν Πατριαρχικό
Ναὸ Ἀγ. Γεωργίου Φαναρίου.*

Οἱ ἐργασίες τῆς Συνάξεως συνεχίστηκαν τό πρωΐ τοῦ Σαββά-
του 3 Σεπτεμβρίου, ὁπότε καί ἐγκρίθηκε τό ἀκόλουθο Μήνυμα:

«Οἱ Προκαθήμενοι τῶν πρεσβυγενῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχεί-
ων καί τῆς παλαιφάτου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας Κύπρου πρὸς
τό πλήρωμα τῶν Ἐκκλησιῶν των καί πρὸς κάθε ἄνθρωπο καλῆς
θελήσεως.

Ἀδελφοί ἀγαπητοί καί τέκνα προσφιλή, χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε! «Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πάντοτε περί πάντων ὑμῶν μνησάντων ὑμῶν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καί τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης καί τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Α΄ Θεσ. 1, 2-3).

Ἀκολουθοῦντες τήν προτροπήν τοῦ Ἀποστόλου, καθ' ἣν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ «εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τά μέλη, εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τά μέλη» (Α΄ Κορ. 12, 26), συνήχθημεν εἰς τήν καθέδραν τοῦ ἱστορικοῦ καί μαρτυρικοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῇ προσκλήσει καί ὑπὸ τήν προεδρείαν τοῦ ἐν ἡμῖν πρώτου τῇ τάξει καί τῇ τιμῇ, διὰ νά βιώσωμεν καί διαδηλώσωμεν τήν συνέχουσαν ἡμᾶς ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ (Β΄ Κορ. 5, 14) πάντοτε, καί ἰδιαιτέρως ὅλως ἐν ἡμέραις πειρασμῶν καί θλίψεων.

Συνήλθομεν ἐνταῦθα ἐπὶ τό αὐτό οἱ ἔχοντες τήν εὐθύνην τῆς ἡγεσίας καί διαποιμάνσεως τῶν παλαιφάτων καί ἱστορικῶν Ἐκκλησιῶν, τάς ὁποίας ἱδρυσαν οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ καί ἀνεκκήρυξαν αὐτοκεφάλους αἱ Οἰκουμενικαί Σύνοδοι τῆς μιᾶς ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας, εἰς ἀναβίωσιν ἔθους παλαιοῦ, καί πρός ἀνταλλαγὴν σκέψεων καί ἀντίδοσιν ἀγάπης καί στηριγμοῦ ἐξ ἀφορμῆς ὧσων συμβαίνουν κατ' αὐτάς εἰς τόν ἱστορικόν χώρον τῆς γεωγραφικῆς περιοχῆς, εἰς τήν ὁποίαν ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἔταξε τάς Ἐκκλησίας μας ἀπό ἀρχαιοτάτων χρόνων.

Κατά θεϊάν πρόνοιαν, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐγεννήθη ὡς ἱστορική πραγματικότητα εἰς τόν χώρον τῆς καλουμένης Μέσης Ἀνατολῆς. Ὁ ἱδρυτής καί τό θεμέλιόν της Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐγεννήθη κατὰ σάρκα ἐν Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας (Ματθ. 2, 1), ὅπου ἐξέλεξε τούς Δώδεκα μαθητάς καί ἀποστόλους Του καί τούς ἀπέστειλε νά κηρύξουν τό Εὐαγγέλιόν Του ἀρχικῶς εἰς τόν χώρον ἐκεῖνον (Ματθ. 10, 6), ὅπου ἔπαθε καί ἀνέστη, καί ὅπου ἱδρύθη ἡ πρώτη Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, καί ἀπὸ ἐκεῖ εἰς «πάντα τά ἔθνη» (Ματθ. 28, 19). Εἰς τόν χώρον αὐτόν ἱδρύ-

θησαν καί διέλαμψαν τά πρώτα μεγάλα κέντρα τοῦ Χριστιανισμοῦ, αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας, τῶν Ἱεροσολύμων καί τῆς Κύπρου, καί ἐθεμελιώθη τό σύστημα τῆς ὅλης ἐνιαίας καί ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας.

Εἰς τόν χῶρον τοῦτον ἔχει βαθείας τάς ρίζας τῆς ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ὅλως δέ ἰδιαίτέρως ἡ ἀγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Ὁ χῶρος αὐτός καθηגיόσθη μέ τό αἷμα τῶν μαρτύρων τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καί τά δάκρυα τῶν ὁσίων τῆς. Οὐδεὶς ἔχει τό ἠθικόν δικαίωμα νά παραβλέψῃ τοῦτο, καί κάθε κοσμική δύναμις ὑποχρεοῦται νά τό σεβασθῇ. Οἱ ἀνήκοντες εἰς τάς ἐκεῖ Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας χριστιανοί εὐρίσκονται ἐκεῖ ἀπό αἰώνων, καί οὐδεμία «ἐθνοκάθαρσις» ἢ «θρησκευοκάθαρσις» δύναται νά τοὺς μετακινήσῃ ἢ νά δυσχεράνῃ καθ' οἷονδῆποτε τρόπον τήν ἐκεῖ ἐλευθέραν διαβίωσιν καί δρᾶσίν των, χωρίς νά παραβῇ τά πλέον στοιχειώδη δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀκολουθοῦσα τήν Βιβλικήν ἀρχήν «Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καί τό πλήρωμα αὐτῆς» (Ψαλμ. 23, 1), οὐδέποτε ἡμπόδισε λαούς ἄλλων «θρησκευτικῶν πιστευμάτων νά συμβιώσουν μέ αὐτήν εἰρηνικῶς εἰς τόν ἴδιον χῶρον. Καί ὅταν ἀκόμη ἄλλα θρησκευματα διά τῆς βίας κατέκτησαν τόν χῶρον τῆς ἀπό αἰώνων διαβιώσεώς τῆς ἡῦρε τρόπους προσαρμογῆς καί συνυπάρξεως εἰρηνικῶς μετά τῶν ἑτεροθρήσκων. Ἡ μισαλλοδοξία οὐδέποτε ἐχαρακτήρισε τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Ἀτυχῶς, εἰς τήν ἐποχήν μας ἀνεπτύχθη καί ἔχει ὀξυνθῇ ὁ φόβος τοῦ Ἄλλου, τοῦ διαφορετικοῦ. Θῦμα αὐτῆς τῆς καταστάσεως τείνουν νά γίνουν καί αὐτοί οἱ ἴδιοι οἱ χριστιανοί ἰδιαίτέρως εἰς τόν χῶρον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Εἰς πολλές περιπτώσεις οἱ χριστιανοί ἀντιμετωπίζονται ὡς πολῖται «δευτέρας κατηγορίας». Εἰς ἄλλας περιπτώσεις βεβηλώνονται ἢ καί καταστρέφονται οἱ τόποι τῆς λατρείας των, οἱ ὁποῖοι ἐνίστε ἀποτελοῦν σπουδαῖα μνημεῖα πολιτισμοῦ, ἢ περιορίζεται ἡ τέλεσις τῶν θρησκευτικῶν ἀκολουθιῶν των καί ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ κλήρου. Εἰς ὅλα αὐτά προστίθενται κατὰ καιροῦς καί ἐπιθέσεις βίας φονικῆς κατὰ τῶν χρι-

στιανῶν, προερχομένης ἀπό ἀκραίους φανατικούς θρησκευτικούς κύκλους. Αὐτονόητον βεβαίως εἶναι ὅτι καί οἱ χριστιανοί, ὅπου-δήποτε καί ἄν εὐρίσκωνται, ὑποχρεοῦνται νά σέβωνται τούς τόπους λατρείας τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν κοινοτήτων.

Οἱ Ὁρθόδοξοι πιστεύομεν εἰς τόν λόγον τῆς Γραφῆς· «ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τόν φόβον» (Α' Ἰωάν. 4, 18).

Δέν φοβούμεθα τόν Ἄλλον, οἰαδήποτε καί ἄν εἶναι ἡ πίστις του. Τόν ἐναγκαλιζόμεθα ὡς ἀδελφόν, καί ἀναμένομεν νά πράξῃ καί αὐτός τό ἴδιον δι' ἡμᾶς. Ἀλλά καί δέν παύομεν νά ἀξιῶμεν τήν προστασίαν, τήν ὁποίαν δικαιούμεθα ἀπό τά κράτη, εἰς τά ὁποία διαβιοῦμεν. Τοῦτο, πιστεύομεν, εἶναι ἡ μόνη λύσις τῶν προβλημάτων τῆς πολυπαθοῦς περιοχῆς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἀλλά καί ὅλου τοῦ κόσμου.

Ἄς ἐντείνωμεν, λοιπόν, τόν διαχριστιανικόν καί τόν διαθρησκευτικόν διάλογον τῆς καταλλαγῆς. Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἔχει ἤδη ἀπό ἐτῶν καθιερώσει τόν διαθρησκευτικόν διάλογον μετὰ τῶν ἄλλων δύο μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν, συμφώνως καί πρὸς τήν σχετικήν ἀπόφασιν τῆς Γ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως (1986). Ἐπικροτοῦμεν καί στηρίζομεν τήν προσπάθειαν αὐτήν, ἰδιαίτερος εἰς τάς δυσκόλους αὐτάς ἡμέρας, κατὰ τάς ὁποίας συνταράσσει ἡ βία τήν περιοχήν, εἰς τήν ὁποίαν ἠκούσθη τό πρῶτον ἡ ἐντολή τῆς ἀγάπης καί τό μήνυμα τῆς εἰρήνης.

Ἀπευθυνόμενοι, λοιπόν, πρὸς τούς ἐν τῇ Μέσῃ Ἀνατολῇ καί τούς ἀνά τόν κόσμον πολιτικούς καί θρησκευτικούς ἡγέτας, καλοῦμεν αὐτούς εἰς τήν ἐκπόνησιν ἀρχῶν καί δεσμεύσεων εἰρηνικῆς συμβιώσεως τῶν πιστῶν τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν παραδόσεων, καί δηλώνομεν ἀλληλέγγυοι πρὸς ὅσους ὑφίστανται διακρίσεις, βίαν καί διωγμούς. Συμπάσχομεν μέ τούς ταλαιπωρουμένους ἀπό τάς ἐκρήξεις βίας ἀδελφούς, μέ τά ἀθῶα θύματα τῶν πολεμικῶν συγκρούσεων καί μέ τά πλήθη τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ὑποχρεοῦνται νά ἐγκαταλείψουν τάς ἐστίας των καί νά ἀκολουθήσουν τόν σκληρόν δρόμον τῆς μεταναστεύσεως. Κατα-

νοοῦμεν τὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἀνάγκην τῶν λαῶν διὰ πολιτικὴν ἐλευθερίαν καὶ προστασίαν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων των καὶ καλοῦμεν τὰς ἀρμοδίας κυβερνήσεις νά προβοῦν ἀμέσως εἰς τὴν πλήρη ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων τούτων. Ἡ Ἐκκλησία δέν ἀναμειγνύεται εἰς τὴν πολιτικὴν, ἀποδίδουσα «τά τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τά τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Ματθ. 22, 21). Ἡ πολιτικὴ ὡς μέθοδος ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων τοῦ ἀνθρώπου ἀνήκει εἰς ἄλλους, καὶ ὄχι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Τὰ προβλήματα, ὅμως, καθ' ἑαυτὰ καὶ αἱ βασικαὶ ἀνθρωπολογικαὶ καὶ κοινωνιολογικαὶ ἀρχαὶ τῆς ἀντιμετωπίσεώς των δέν εἶναι δυνατόν νά ἀφήνουν ἀδιάφορον τὴν Ἐκκλησίαν, ἰδιαίτερος ὅταν προσβάλλωνται ἢ κινδυνεύουν ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου ὡς «εἰκὼν τοῦ Θεοῦ» (Γεν. 1, 26) καὶ ἡ «καλὴ λίαν» δημιουργία Του (Γεν. 1, 31).

Τό τελευταῖον τοῦτο σημεῖον τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος τείνει νά ὑποτιμηθῇ καὶ νά θεωρηθῇ δευτερευούσης σημασίας ὑπὸ τὴν ἀσφυκτικὴν πίεσιν τῶν πολιτικῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια ταλανίζουν σήμερον τὴν περιοχὴν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἀλλ' ἡ ἀντίληψις αὐτὴ καὶ ἐσφαλμένη εἶναι καὶ ἐπικίνδυνος. Ἡ καταστροφή τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος θά ἐκμηδενίσῃ τελικῶς τὰ τυχόν κοινωνικά καὶ οἰκονομικά ὀφέλη ἀπὸ οἰανδήποτε πολιτικὴν ἀλλαγὴν, διὰ τὴν ὁποῖαν διεξάγονται σήμερον ἀγῶνες ἐπὶ τιμῇ αἵματος πολλῶν. Τοῦτο μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀπόφασιν νά υἱοθετήσωμεν τὴν πρότασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅπως προετοιμάσωμεν καὶ πραγματοποιήσωμεν συντόμως συνάντησιν θρησκευτικῶν ἡγετῶν τῆς περιοχῆς, κατὰ τὴν ὁποῖαν θά συμφωνηθῇ καὶ θά διακηρυχθῇ ἓν εἶδος οἰκολογικῆς «Χάρτας τῆς Μεσογείου». Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὄχι μόνον θά ἐκπληρώσῃ χρέος τῆς ἐναντι τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ θά συμβάλῃ εἰς τὴν εἰρηνικὴν συνύπαρξιν καὶ συνεργασίαν τῶν θρησκευτικῶν τῆς σπαρασσομένης σήμερον ἀπὸ συγκρούσεις περιοχῆς τῆς Μεσογείου.

Ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ,

«Ἡ θλίψις ὑπομονήν κατεργάζεται, ἡ δέ ὑπομονή δοκιμὴν, ἡ δέ δοκιμή ἐλπίδα, ἡ δέ ἐλπίς οὐ καταισχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν» (Ρωμ. 5, 3-5).

Ἡ σκέψις καί ἡ καρδιά μας εἶναι πλησίον ὅλων ὅσοι σήμερον ὑποφέρουν δεινῶς εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἐκκλησιῶν μας, ὅσοι στεροῦνται τῆς ἐλευθερίας των καί τῶν θρησκευτικῶν δικαιωμάτων των εἰς ὅλον τον κόσμον, ἰδιαίτερος δέ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Οἱ θρησκευτικοί ἡγέται, οἱ αἰσθήποτε πίστεως καί ἂν εἴμεθα, ἔχομεν χρέος νά συμβάλωμεν μέ ὅλας τὰς δυνάμεις μας εἰς τὴν εἰρηνικὴν συνύπαρξιν ὅλων τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ὁ χῶρος οὗτος πρέπει καί δύναται νά καταστῇ χῶρος εἰρήνης καί φιλίας ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Ταῦτα ἀπὸ τοῦ Κέντρου τούτου τῆς Ὁρθοδοξίας διαμηνύοντες πρὸς κάθε ἄνθρωπον καλῆς θελήσεως, ἀσπαζόμεθα καί ἐπευλογοῦμεν πάντας ἐν ἀγάπῃ.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

† ὁ Ἀλεξανδρείας ΘΕΟΔΩΡΟΣ Β΄

† ὁ Ἀπαμείας Ἰσαάκ, ἐκ προσώπου τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας ΙΓΝΑΤΙΟΥ Δ΄

† ὁ Ἱεροσολύμων ΘΕΟΦΙΛΟΣ Γ΄

† ὁ Κύπρου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Β΄».

Τό μεσημέρι τοῦ Σαββάτου, ὁ Παναγιώτατος παρέθεσε ἀποχαιρετιστήριο γεῦμα στά Μέλη τῆς Συνάξεως σέ ἐστιατόριο πλησίον τοῦ ἀεροδρομίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί ἀπ' ἐκεῖ οἱ Ἀντιπροσωπεῖες ἀνεχώρησαν γιὰ τίς ἔδρες τῶν Ἐκκλησιῶν τους.

Ὁ Μακαριώτατος, μέ τὴ συνοδεία του, ἐπέστρεψε στήν Κύπρο, μέσῳ Ἀθηνῶν, τό βράδυ τοῦ Σαββάτου 3ης Σεπτεμβρίου.